

Stališče Akademskega društva Pravniki do stanja v slovenskem sodstvu

Na podlagi Ustave je Republika Slovenija pravna država, v kateri je vsakomur brez nepotrebne odlašanja zagotovljeno enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem. Kot je neodvisnost sodstva ključnega pomena za obstoj pravne države, tako je tudi njegova učinkovitost pomembna za gospodarski in vsestranski razvoj ter za krepitev občutka ljudi, da sodstvo zagotavlja pravno varnost.

Čeprav sodstvo v javnosti večkrat daje občutek, da se v tem okviru bori le za svojo neodvisnost, smo prepričani, da je v sodnikih samih globoko zavedanje, da je pri njihovem poklicu nujno pomembna ne le njihova avtonomnost, ampak tudi njihova osebna odgovornost do dela, ki ga opravljajo, in do oblasti, ki jo kot sodniki imajo.

Sodniško delo je še tem zahtevnejše spričo prevečkrat neenotne sodne prakse, naraščajočega korpusa evropskega prava in pogostega spreminjanja tudi najbolj temeljnih domačih predpisov. A vendarle ob tem ne smemo pozabiti, da ekscesni primeri napak pravosodja niso opravičljivi. Različne nepravilnosti v pravosodju tudi pogosto odmevajo v javnosti in ostanejo v spominu ljudi, katerih občutek pravne varnosti in delovanja pravne države je zato bistveno okrnjen. Prav tako pa se večkrat izkaže, da takšno ni zgolj mnenje laične javnosti, pač pa tudi Ustavno sodišče RS v svojih sodbah žal še vedno ugotavlja sodniško samovoljo. To pa je nedopustno, saj mora biti temeljna vsebinska norma sojenja prav nepristranskost sodnikovega odločanja.

S strani mednarodnih institucij dobiva Slovenija različna opozorila, da naše pravosodje ne deluje, kot bi moralo. Glede na evropska merila smo imeli za sodstvo nadpovprečne izdatke na prebivalca, nadpovprečen odstotek BDP je bil namenjen za proračun sodišč, od tega za plače sodnikov spet nadpovprečen del sodnega proračuna (vir: Svet Evrope – CEPEJ 2012). Slovenija ima še vedno relativno nadpovprečno število sodnikov, a kljub temu se še vedno sooča z velikimi težavami s sodnimi zaostanki in neučinkovitostjo sodstva. Statistično smo imeli tudi najmanj začetih disciplinskih postopkov zoper sodnike, ki niso vestno opravljali svojega dela. Tako se postavlja vprašanje ali je slovensko sodstvo v resnici zmožno potrebne samorefleksije in zaznave lastnih problemov. V bolj zavzeti skrbi za učinkovitost tretje veje oblasti mora sodstvo tako sprejeti tudi odločitve, da neustreznih sodnikov za ceno lastnega ugleda ne ščiti več.

Prizadevanja za višjo učinkovitost pa po drugi strani nikakor ne smejo ogroziti neodvisnosti sodnika kot posameznika in pravosodja kot celote. Pri tem gre za neodvisnost od vsakodnevne politike, od centrov moči in od pritiskov medijev ter javnosti, nikakor pa ne od zakonodaje, pravičnosti in morale. Neodvisnost pa ni le privilegij sodnika, temveč tudi njegova obveznost – obveznost, da mu strokovnost, nepristranskost, pravičnost in etika predstavljajo najvišje in globoko zakoreninjene vrednote.

V času trenutne moralne in gospodarske recesije se mora tudi pravosodje zavedati, da s svojo vlogo lahko pomaga krizo reševati ali pa jo poglobljati. Tako Slovenija danes še toliko bolj potrebuje zakonite, pravične in pravočasne sodbe, ki bodo zdržale presojo tako domačih instančnih kot tudi evropskih sodišč. Zgolj hkratna skrb za učinkovitost in neodvisnost sodstva, ki predstavljata najpomembnejša temelja pravne države, lahko namreč povrne potrebno zaupanje v tretjo vejo oblasti in pripomore k čimbolj doslednemu uresničevanju v Ustavo zapisanih postulatov.

V Ljubljani, dne 26. 6. 2013

Akademsko društvo Pravniki